

ՀԱՇՎԵՏՎՈՒԹՅՈՒՆ

2016 թվականի ընթացքում գյուղատնտեսության ոլորտում կատարված աշխատանքների Բուսաբուծություն

ՀՀ Լոռու մարզի գյուղատնտեսական հողատեսքերը 2016 թվականի դրությամբ
(հեկտար)

	(հեկտար)					
	Գյուղ. նշանակության հողեր, ընդամենը	Վարելահողեր	Բազմամյա տնկարկներ	Խոտհարքներ	Արոտներ	Այլ հողատեսքեր
Լոռու մարզ	251053.9	42089.4	420,7	35110.4	145650.8	27782.6

Մարզում. ցանքատարածությունները կազմել են

- 2012թ. – 23612 հա կամ օգտագործվել է ընդհանուր տարածքի 56 %-ը
- 2013թ. – 27238 հա կամ օգտագործվել է ընդհանուր տարածքի 64.7 %-ը
- 2014թ. – 28650.7 հա կամ օգտագործվել է ընդհանուր տարածքի 68 %-ը
- 2015թ. – 31620.5 հա կամ օգտագործվել է ընդհանուր տարածքի 75 %-ը
- 2016թ. – 33181.0 հա կամ օգտագործվել է ընդհանուր տարածքի 78.8 %-ը

Լոռու մարզում 2016թ. կատարված գյուղատնտեսական մշակաբույսերի ցանքերի համեմատականը 2015թ. հետ

h/h	Մշակաբույսը	2015թ.	2016թ.	համեմատականը	
		ցանքը հա	ցանքը հա	ցանքը	
				հա	%
1	Ընդամենը հացահատիկ, որից՝	13436.0	14506.0	+1070.0	+7.9
2	Կարտոֆիլ	4278.0	4613.0	+335.0	+7.8
3	Բանջարաբուստանային մշակաբույսեր	1605.0	1821.0	+216.0	+13.4
4	Տեխնիկական մշակաբույսեր	396.0	577.5	+181.5	+45.8
5	Ընդամենը ցանքեր (բերքի տակ)	31620.5	33182.6	+1562.1	+4.9
6	Կատարվել է աշնանացան	10884.0	9260.0	-1624	14.9

Լոռու մարզում 2016թ. գյուղատնտեսական մշակաբույսերից ստացված բերքի համեմատականը 2015թ-ի հետ

h/h	Մշակաբույսը	2015թ.	2016թ.	համեմատականը	
		բերքը տ	բերքը տ	բերքը	
				տ	%
1	Ընդամենը հացահատիկ և հատիկաբերողներ	47121.8	47874.6	+752.8	+1.6
2	Կարտոֆիլ	75863.7	74267.7	-1596	-2.0
3	Բանջարաբուստանային մշակաբույսեր	30654.7	33736.7	+3082	+10.0
4	Կուտակվել է խոտ	128639	126232	-2407	-1.8
5	Տեխնիկական մշակաբույսեր	318.1	1313.8	+995.7	+313
6	Պտուղ և հատապտուղ	2453.2	1579.4	-873.8	-35.0

- Գյուղատնտեսական համախառն արտադրանքի տեսակարար կշիռը (2012թ.) 7.1 %, որը կազմել է 59.7 մլրդ դրամ, (2013թ.) 7.2 %, որը կազմել է 67.3 մլրդ դրամ, (2014) 7.4%, որը կազմել է 73.7 մլրդ դրամ, (2015թ.) 7.3%, որը կազմել է 73.3 մլրդ դրամ:
- Լոռու մարզում մեկ շնչի հաշվով համախառն գյուղատնտեսական արտադրանքը կազմում է 328.4 հազ. դրամ:
2016թ. ընթացքում գյուղատնտեսական աշխատանքների համար մատչելի գներով պարարտանյութերի, դիզելային վառելանյութի և սերմացուների ձեռքբերման նպատակով պետական աջակցության ծրագրի շրջանակներում ՀՀ կառավարության կողմից մարզին հատկացվել է.
- 2316.2 տ, ազոտական, 60.4 տ ֆոսֆորական, 42.35 տ կալիումական պարարտանյութեր և 648.352 լիտր դիզելային վառելանյութ
- 70 տ գարու, 2.15 տ եգիպտացորենի, 3.0 տ առվույտի և 18.0 տ կորնզանի սերմացուներ
- 2016 թվականի աշնանացանի համար մարզի ֆերմերներից պայմանագրային հիմունքներով համայնքներին տրամադրվել է 70 տոննա աշնանացան ցորենի առաջին վերարտադրության սերմացու:
- Լոռու մարզի Շոճկան, Մեծ Այրում և Շնող համայնքներում մարտի 20-ին տեղացած ձյան և լույս 21-ի գիշերը ջերմաստիճանի կտրուկ նվազման հետևանքով ցրտահարվել է 61.5 հա այգիներ, պատճառված վնասը կազմել է 152 մլն դրամ:
- Լոռու մարզի Մեծ Այրում, Շնող և Շոճկան համայնքներում սույն թվականի հունիսի 5-ին և հունիսի 15-ի լույս 16-ի գիշերը Արդվի, Ասևաձագ, Ծաթեր, Մղարթ և Խնկոյան համայնքներում տեղացած ուժգին կարկուտի, հորդառատ անձրևի և քամու հետևանքով վնասվել է 793 հա ցանքատարածություններ և պտղատու այգիներ, պատճառված վնասը կազմել է 274 մլն դրամ:
- Համայնքային բյուջեյի միջոցներով Շոճկան, Մեծ Այրում և Մեղովկա համայնքներում տեղադրվել է ընդհանուր առմամբ 7 հակակարկուտային կայաններ՝ Շոճկան 3 հատ, Մեծ Այրում 3 հատ և Մեղովկա 1 հատ, որոնց ընդհանուր արժեքը կազմել է 20.2 մլն դրամ:
- ԱՄՆ ՄԶԳ կողմից ֆինանսավորվող և Հայաստանի ՓՄՁ ԶԱԿ-ի կողմից իրականացվող «Գործընկերություն՝ հանուն գյուղական համայնքների բարգավաճման» ծրագրի «Փոքր ենթակառուցվածքների զարգացում» բաղադրիչի շրջանակներում Կուրթան համայնքում կառուցվել է 370 մ² չափերով հացահատիկի գտման կենտրոն: Ծրագրի կողմից ներդրման արժեքը կազմում է 16.44 մլն դրամ, իսկ համայնքի կողմից ներդրման արժեքը 1.67 մլն դրամ, ընդհանուր առմամբ 18.11 մլն դրամ:
- Մկնանման կրծողների դեմ պայքարի միջոցառումները կազմակերպելու համար ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարության կողմից մարզին հատկացվել է 848.7 կգ «Ռոդիֆակում Ս» տեսակի մկնասպան միջոց, որը բաշխվել է գյուղնախարարության կողմից անցկացված մոնիտորինգի հիման վրա հաստատված մարզի 58 համայնքների: Պայքարի միջոցառումները իրականացվել է 10609 հա-ի վրա:

Անասնաբուծություն և իրականացվող գյուղատնտեսական ծրագրեր

Լոռու մարզպետի 14-ը դեկտեմբերի 2015թ. թիվ 316 կարգադրության համաձայն վերահսկվել է Լոռու մարզի համայնքներում և բոլոր կարգի տնտեսություններում 2016թ. հունվարի 1-17-ը անցկացված անասնազվխաքանակի հաշվառման գործընթացը:

**Լոռու մարզի 2016թ-ի անասնապաշտպանակի համեմատականը 2015թ-ի նկատմամբ
(հունվարի 1-ի դրությամբ)**

h/h	Անվանում	2015թ. գլուխ	2016թ. գլուխ	Համեմատական	
				գլուխ	%
1	Խոշոր եղջերավոր կենդանիներ, որից կովեր	81 003 39 694	81 769 40 864	+766 +1170	+0.94 +2.94
2	Մանր եղջ. կենդ.	38 252	37 919	-333	-0.87
3	Խոզեր	10 952	15 358	+4406	+40.2
4	Թռչուններ	155 227	273 086	+117 859	+75.9
5	Մեղվաընտանիք	24 303	25 512	+1209	+4.97

Լոռու մարզի անասնաբուժական մթերքների արտադրությունը 2016թ. հունվար-սեպտեմբեր ամիսների համեմատականը նախորդ տարվա նույն ժամանակաշրջանի հետ բերված է ստորև աղյուսակում *

h/h	Անվանումը	Չափի միավոր	2016թ հունվար- սեպտեմբեր	2015թ. հունվար- սեպտեմբեր	Համեմատական	
					քանակային	%
1	Կաթ	տոննա	80 900	77500	+3400	+4.4
2	Միս	տոննա	8 200	7000	+1200	+17.1
3	Ձու	մլն. հատ	44.7	43.1	+1.6	+3.7

*վիճակագրական ծառայության կողմից 2016թ. անասնաբուժական մթերքների արտադրության տվյալները տարվա կտրվածքով դեռևս ամփոփված չեն:

2016թ.-ին «Համայնքների գյուղատնտեսական ռեսուրսների կառավարման և մրցունակության» ծրագրի շրջանակներում կատարվել են հետևյալ աշխատանքները.

Ա. Գյուղատնտեսական սպառողական կոոպերատիվներ են կազմավորվել մարզի Միխայլովկա և Շահումյան համայնքներում: Ընթացքի մեջ է՝ Ջրաշեն, Գոգարան և Ալավերդի համայնքներում կոոպերատիվների ձևավորման աշխատանքները:

Բ. Տրմադրվել է՝ Մեծավան, Հարթագյուղ, Սարամեջ և Միխայելովկա համայնքներին 19 միավոր գյուղատնտեսական տեխնիկա: Մեծ Պարնի համայնքին՝ ՌԻԱԶ-390945-460 մակնիշի գազաբալոնային համակարգով բեռնատար ավտոմեքենա (1 հատ):

Գ. Շինարարական աշխատանքներ են կատարվել՝ Լեռնանցք, Հարթագյուղ և Սարամեջ համայնքներում:

Հայաստանի Հանրապետությունում 2007-2016 թվականների տավարաբուծության զարգացման ծրագրի» շրջանակներում 2016թ. մարզի Սպիտակ, Ստեփանավան և Դսեղ համայնքներ են ներկրվել 248 գլուխ շվից և հոլշտին ցեղերի տոհմային երինջներ, որոնք տարաժամկետ վճարման պայմանով հատկացվել են 3 տնտեսավարող սուբյեկտների:

Գյուղի Զարգացման Արդի Նախաձեռնությունը (ԱՐԴԻ) ծրագրի շրջանակներում, որը ֆինանսավորվում է ԱՄՆ Միջազգային զարգացման գործակալության կողմից, իրականացվել է.

Ա. Շնող համայնքում՝ ավարտվել են մրգի սառնարանի շինարարական աշխատանքները: Այն միաժամանակ 49 տ միրգ կարող է պահպանել: Ընդհանուր առմամբ այն զբաղվածություն կապահովի 46 ֆերմերի համար իսկ մշտական աշխատանք՝ 3 գյուղացու համար: Ծրագրի բյուջեն կազմել է 12 991 011 դրամ:

Բ. Մեծ Այրում համայնքում՝ ավարտվել են մրգի սառնարանի շինարարական աշխատանքները: Այն միաժամանակ 40 տ միրգ կարող է պահպանել: Ընդհանուր առմամբ այն զբաղվածություն կապահովի 36 ֆերմերի համար իսկ մշտական աշխատանք՝ 3 գյուղացու համար: Ծրագրի բյուջեն կազմել է 12 509 339 դրամ:

Գ. Եղեգնուտ, Լորուտ և Մեծ Պարնի համայնքներում՝ իրականացվել են կաթի հավաքման կետերի վերանորոգման աշխատանքներ: Յուրաքանչյուրը ունի տարեկան 510տ. կաթ հավաքելու և վաճառելու կարողություն: Կաթի հավաքման կետը կսպասարկի 70-80 ֆերմերների և կհանդիսանա 3 մարդու երկարաժամկետ զբաղվածության աղբյուր: Ծրագրի բյուջեն կազմել է 63 773 779 դրամ:

Դ. Շամուտ, Լորուտ, Աթան, Կաթնաջուր, Լուսաղբյուր և Ծաղկաբեր համայնքներում՝ իրականացվել են կենդանիների 21 ջրախմոցների կառուցման աշխատանքներ: Արդյունքում նշված համայնքներում ակնկալվում է անասնազխաքանակի 20% աճ, կաթի արտադրության 13% աճ, մսամթերքի արտադրություն 13% աճ: Ծրագրի բյուջեն կազմել է 56 402 339 դրամ:

Ծրագրի շրջանակներում ընթացքի մեջ են Եղեգնուտ և Լորուտ համայնքներում կաթի հավաքման կետերի վերանորոգման աշխատանքները, ինչպես նաև Շամուտ, Լորուտ և Աթան համայնքներում գյուղ. կենդանիների ջրախմոցների կառուցման աշխատանքները (Շամուտ և Աթան համայնքներում՝ 2-ական, իսկ Լորուտ համայնքում՝ 4 ջրախմոցներ):

- «Գյուղի զարգացման արդի նախաձեռնություն» ծրագրի շրջանակներում վերակառուցվել է Դսեղ համայնքի ոռոգման ջրագիծը: Վերակառուցման աշխատանքների իրականացման համար կատարվել է շուրջ 94.0 մլն դրամ ներդրում, որից, 4.70 մլն դրամը (5%-ը)՝ համայնքի կողմից:

- «Գետիկ» ԶՕԸ-ի սպասարկման տարածքում պետական բյուջեի միջոցներով վերանորոգվել է Կաթնաջուրի դյուկեռը: Վերանորոգման աշխատանքների իրականացման համար պետբյուջեից կատարվել է շուրջ 2.1 մլն դրամ ներդրում:

- ԱՄՆ-ի ՄԶԳ-ի ֆինանսավորմամբ «Հայաստանի Ֆուլեր տնաշինական կենտրոն» ԲՀԿ-ի և «Հեյֆեր Փրոջեքթ Ինթերնեյշնլ» կազմակերպության կողմից ճոճկան համայնքում՝ իրականացվել է 1,220մ երկարությամբ ոռոգման ջրագծի վերականգնողական աշխատանքներ: Ծրագիրը կօգնի 34 հա լրացուցիչ հողային տարածքի ոռոգմանը: Ծրագրի բյուջեն կազմել է շուրջ 13 մլն դրամ:

Բնապահպանություն

Լոռու մարզի անտառային պետական ֆոնդը կազմում է 101205 հա, որից անտառածածկ է 85799 հա-ը: Անտառային ֆոնդը կազմում է մարզի տարածքի շուրջ 27%-ը:

- 2016թ. ընթացքում պլանային և այլ հատումները կազմել են 10826մ³, այդ թվում այլ հատումներ՝ 1560մ³:

- 2016թ. ընթացքում մթերվել է 9910մ³ թափուկ վառելափայտ:

- 2016թ. ընթացքում Ոստիկանության Լոռու մարզային վարչության կողմից կատարվել է 741 ստուգայց, հայտնաբերվել են ապօրինի անտառհատումների, փայտանյութի տեղափոխման և իրացման 63 դեպք, հայտնաբերված փայտանյութի քանակը՝ 321.08մ³: Հարուցվել է 10 քրեական գործ, վարչական պատասխանատվության են ենթարկվել 30-ը:

- Լոռու մարզի «Անտառտնտեսություն» մասնաճյուղերում 2016թ. ընթացքում հայտնաբերված ապօրինի հատումները կազմել են 356 ծառ – 237 խտացված խոր.մ ընդհանուր ծավալով:

- Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային հանքավայրի շահագործման հետ կապված, ըստ հաստատված բնապահպանական ծրագրի 2016թ. աշնանը «Գուգարքի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի տարածքում իրականացվել է 20.4 հա տարածքի ցանկապատման և անտառտնկման աշխատանքներ:

Նույն ծրագրի շրջանակներում 2017թ. «Գուգարքի անտառտնտեսություն» մասնաճյուղի տարածքում նախատեսվում է ևս 62 հա անտառտնկման աշխատանքներ:

Թեղուտի ծրագրի շրջանակներում 2016թ. իրականացվել է 2015թ. աշնանը Շնող համայնքում 10 հա տարածքի վրա հիմնված պտղատու այգիների խնամքի և լրացման աշխատանքներ (արքայաճանարինջ 6.2 հա, կեռաս 1.9 հա, խնձոր 1.4 հա, դեղձ 0.5 հա): 2017թ. նախատեսվում է ևս 10 հա պտղատու այգիների հիմնում:

Մարզպետարանի միջնորդությամբ Լեռնապատ, Քարածոր և Ղուրսալի համայնքներին թույլատրվել է համայնքներին հարակից անտառային տարածքներում իրականացնել կոճղաշիվային վերաճի օժանդակման աշխատանքներ, որից առաջացած փայտանյութը անվճար հատկացվել է ազգաբնակչությանը:

ՀՀ գյուղատնտեսության նախարարի համաձայնությամբ 2016թ. գարնանը Թեղուտի հանքավայրի անտառածածկի հատումից առաջացած փայտանյութից 50% զեղչ գնով՝ 1մ³-6000 դրամով, մարզի համայնքներին հատկացվել է վառելափայտ:

2016թ. գարնանը շաբաթօրյակների միջոցով կանաչապատման աշխատանքներ իրականացնելու համար մարզի 9 համայնքների, 27 դպրոցների և տարբեր հիմնարկ-ձեռնարկությունների մարզպետարանի կողմից տրամադրվել է «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի տնկարաններից օգնության կարգով ստացված վայրի տանձի, խնձորի, ընկույզի և կաղնու շուրջ 4000 տնկիներ:

Ընդհանուր առմամբ 2016թ. ընթացքում մարզում իրականացվել է շուրջ 53.4 հա տարածքի ցանկապատման և անտառտնկման աշխատանքներ:

Ընթացքի մեջ է ՀՀ կառավարության, UNDP և GEF միջազգային կազմակերպությունների նախաձեռնությամբ Լոռու և Տավուշի մարզերում «Հողերի և անտառների կայուն կառավարման ներդրումը Հյուսիս-արևելյան Հայաստանի չոր լեռնային լանդշաֆտներում» ծրագիրը:

Ծրագրի շրջանակներում 2017թ. ընթացքում նախատեսվում է .

- Օձուն համայնքում 90 հա տարածքի վրա կոճղաշիվային վերաճի օժանդակում:
- «Հայանտառ» ՊՈԱԿ-ի Գուգարքի և Եղեգնուտի անտառտնտեսությունների գույքագրման և անտառկառավարման պլանների մշակման աշխատանքներ:

Ծրագրի տևողությունը՝ 48 ամիս (2016-2018թթ):

Ընդերքօգտագործում և շրջակա միջավայր

Լոռու մարզը հարուստ է տարբեր տեսակի օգտակար հանածոներով և իր նշանակությամբ երկրորդն է Հայաստանի Հանրապետությունում:

Մարզի տարածքում հանքարդյունահանման աշխատանքներ են իրականացնում շուրջ 35 կազմակերպություններ, որոնցից 4-ը իրականացնում են մետաղական հանքավայրերի շահագործում (շահագործվում է Շամլուղի պղնձի, Թեղուտի պղինձ-մոլիբդենային և Մղարթի ու Արմանիսի ոսկի-բազմամետաղային հանքավայրերը):

Մարզի հանքարդյունաբերական կենտրոններում (Ալավերդի, Թեղուտ, Արմանիս, Ախթալա) պարբերաբար անց են կացվում լեռնարդյունաբերական գործունեության հետևանքով առաջացող ռիսկերի գնահատման և դրանց մեղմացմանն ուղղված հանդիպում-քննարկումներ: Հանդիպումներին մասնակցում են թիրախային համայնքների ղեկավարներ, ակտիվ քաղաքացիներ, ՀԿ-ների, ԶԼՄ-ների, պետական կառույցների, ինպես նաև հիմնարկ-ձեռնակությունների և այլ շահառու կողմերի ներկայացուցիչներ:

Ստորև ներկայացվում է վերջին 4 տարիների ընթացքում ՀՀ պետական բյուջեի կողմից բնապահպանական և առողջապահական ծրագրեր իրականացնելու համար Լոռու մարզի վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքներին տրամադրված գումարների վերաբերյալ տվյալները.

հազ. դրամ

Համայնքներ	Տարիները				
	2013	2014	2015	2016	2017– նախատեսված
Ալավերդի	110 000.0	120 000.0	94 097.0	-	29 757.0
Հաղպատ	25 000.0	27 000.0	27 081.1	-	3 155.4
Օձուն	58 664.8	12 498.4	7 403.5	47 918.2	19 806.2
Աքորի	28 000.0	30 000.0	20 173.5	-	24 903.2
Հազվի	50 000.0	30 000.0	-	-	30 051.1
Ախթալա	3 500.0	4 500.0	-	4 588.2	-
Շնող					2 120.0
Ճոճկան					1 192.0
Մեծ Այրում					682.3
Ընդամենը	275 164.8	223 998.4	148 755.1	52 506.4	111 667.2

Առաջարկություն է ներկայացվել ՀՀ բնապահպանության նախարարություն, որպեսզի Լոռու մարզից ևս մի քանի համայնքներ ընդգրկվեն վնասակար ազդեցության ենթարկվող համայնքների ցանկում: Ակնկալվող բնապահպանական նպատակային գումարները էապես կնպաստեն ազգաբնակչության առողջության և շրջակա միջավայրի պահպանման գործում:

Ընթացքի մեջ է Հայ-Գերմանական Ֆինանսական Համագործակցության շրջանակներում «Կոշտ կենցաղային աղբի համակողմանի կառավարման հայեցակարգ, ք. Վանաձոր» ծրագիրը: Ծրագիրը ենթադրում է Լոռու մարզում կառուցել եվրոպական չափանիշներին համապատասխան աղբավայրեր, որոնք կսպասարկեն Լոռու մարզն ամբողջությամբ:

Ալավերդու քաղաքապետարանի պատվերով իրականացվել են Ալավերդու մկնդեղի թափոնակուտակիչի ռիսկերի մեղմանն ուղղված և այն հետազայում անվտանգ վիճակի բերելու միջոցառումների նախագծա-նախահաշվային աշխատանքները:

Հայաստանի ամերիկյան համալսարանի Պատասխանատու հանքարդյունաբերության կենտրոնը «Հանքարդյունաբերական շրջակա միջավայրի անկախ մշտադիտարկում» ծրագրի շրջանակներում» մարզի Ալավերդի, Ախթալա և Ստեփանավան (Արմանիս) համայնքների որոշ մանկապարտեզների և դպրոցների բակերում իրականացրել է հողի և խմելու ջրի նմուշներում ծանր մետաղների կոնցենտրացիաների վերաբերյալ հետազոտում:

Հետազոտությունների արդյունքներն ուղարկվել է շահագրգիռ համայնքներին և հանձնարարվել, որպեսզի մանրամասն ուսումնասիրեն ու առաջիկայում պետական,

համայնքային կամ այլ ֆինանսական միջոցներով իրականացնեն թիրախային մանկապարտեզների և դպրոցների բակերի ասֆալտապատման կամ բետոնապատման աշխատանքներ, որպեսզի հնարավորինս նվազեցվի և չեզոքացվի ծանր մետաղների վնասակար ազդեցությունը մատաղ սերնդի առողջության վրա:

Բնապահպանության բաժինը «Բնապահպանական փորձաքննություն» ՊՈԱԿ-ի, այլ շահագրգիռ կառույցների հետ համատեղ կազմակերպել և ակտիվ մասնակցություն է ունեցել բնապահպանության ոլորտին առնչվող մի շարք սեմինարների, գիտաժողովների և կոնֆերանսների աշխատանքներին: Նշենք դրանցից առավել կարևորները.

- «Վանաձոր-Ալավերդի-Բագրատաշենի մաքսային կետ» (Մ6) ավտոմայրուղու վերակառուցման աշխատանքների վերաբերյալ հասարակական լուսմներ:
- «Կովկասյան էլեկտրահաղորդման ցանց» ծրագրի շրջակա միջավայրի վրա և սոցիալական ազդեցության նախնական գնահատման վերաբերյալ հանրային քննարկում:
- Ալավերդու պղնձաձուլական գործարանի արտանետեմների վերաբերյալ հանդիպում-քննարկում Լոռու մարզպետարանում:
- Վանաձոր քաղաքում սանէպիդկայանի նոր մարզային լաբորատորիայի կառուցման նախնական գնահատման հայտի վերաբերյալ շրջակա միջավայրի վրա ազդեցության հանրային քննարմանը;
- Վանաձորի քիմիական գործարանի թափոնակուտակիչի պարունակությանն ու պահպանությանը նվիրված հանդիպում-քննարկում և այլն:

Գյուղատնտեսության և բնապահպանության
վարչության պետի Ժ/պ

Ա.Շահվերդյան

19.01.2017թ.